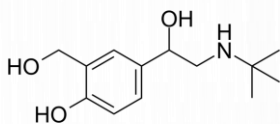

จดหมายข่าว ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ภาคใต้ตอนล่าง

ปีที่ 2 ฉบับที่ 4-5 ประจำ เดือน เมษายน - พฤษภาคม 2566

สารเร่งเนื้อแดง

ผู้เรียบเรียง อภาพร อินทร์ฤทธิ์
นักวิทยาศาสตร์การแพทย์

คืออะไร?

สารเคมีในกลุ่ม เบต้าอะโกนิสต์ (Beta-agonists) ซึ่งประกอบด้วย Salbutamol และ Clenbuterol ใช้มากในวงการผลิตยา บรรเทาโรคหอบ หืด เป็นยาขยายหลอดลมในคนและใช้เป็นยารักษาโรคต่างๆในสัตว์ แต่มีการนำมาใช้ในวัตถุประสงค์อื่น คือ ใช้ในการเลี้ยงสัตว์โดยเฉพาะหมู/วัว โดยการนำไปผสมกับอาหารหรือน้ำดื่มของสัตว์ ทำให้สัตว์เจริญเติบโตดี มีเนื้อมากขึ้น มีไขมันน้อย

ผลในสัตว์

หากได้รับสารนี้ในปริมาณมากเกินไปจะทำให้

- ☐ ผิวหนังแดงบาง
- ☐ ตกใจง่าย
- ☐ กล้ามเนื้อสั่น
- ☐ ทำเดินผิดปกติ
- ☐ อาจตายอย่างเฉียบพลัน

ผลข้างเคียงในคน

หากได้รับสารเร่งเนื้อแดงในปริมาณมากเกินไป

- ☐ คลื่นไส้อาเจียน
- ☐ กระวนกระวาย
- ☐ หัวใจเต้นเร็วผิดปกติ
- ☐ ความดันโลหิตสูง
- ☐ ภาวะหัวใจวายเฉียบพลัน
- ☐ เสี่ยงต่อโรคมะเร็ง
- ☐ มีผลต่อเด็กในครรภ์
- ☐ กล้ามเนื้อกระดูก

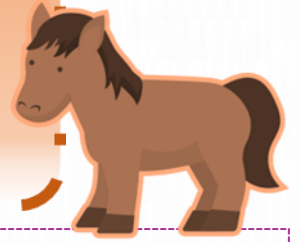

วิธีสังเกตว่าเนื้อสัตว์มีสารเร่งเนื้อแดงปนเปื้อน

- ☐ เนื้อสัตว์จะมีสีแดงคล้ำกว่าปกติ
- ☐ เนื้อที่หั่นทิ้งไว้จะมีลักษณะแห้ง ไม่เหมือนเนื้อที่ไร้สารเร่งเนื้อแดงที่หั่นทิ้งไว้ก็ยังมีน้ำซึมออกมาที่บริเวณผิว
- ☐ หมูที่ใช้สารเร่งเนื้อแดงจะมีปริมาณเนื้อสูงถึง 3 ส่วนต่อมัน 1 ส่วน หรือสังเกตง่าย ๆ คือมีเนื้อแดงมากกว่ามันนั่นเอง
- ☐ เมื่อกัดเนื้อจะรู้สึกถึงความนุ่ม ไม่กระด้าง
- ☐ เนื้อหมูที่ปลอดสารเร่งเนื้อแดงต้องมีมันแทรกระหว่างกล้ามเนื้ออย่างเห็นได้ชัด

ที่มา : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
กระทรวงสาธารณสุข

โรคกาฬโรคแอฟริกาในม้า (African horse sickness; AHS)

ภัทรนันท์ เอียดยอด นักวิทยาศาสตร์

AHS เกิดจากเชื้อไวรัส RNA ชนิดไม่มีเปลือกหุ้ม family Reoviridae genus Orbivirus สัตว์ที่ไวต่อการเกิดโรค ม้า ลา ล่อ ม้าลาย อูฐ และสุนัข โดยมักทำให้ม้าและล่อแสดงอาการป่วยรุนแรงและตาย ส่วนในลา และม้าลายจะแสดงอาการแบบไม่รุนแรง ทั้งนี้ ไม่พบรายงานการติดต่อจากสัตว์สู่คน

อาการของโรคแบ่งออกได้ 4 รูปแบบ

1.แบบเฉียบพลันรุนแรง

(Pulmonary Form) ม้ามีไข้สูง หลังจาก 1-2 วัน มีความผิดปกติของระบบทางเดินหายใจอย่างรุนแรง อัตราการตายสูงถึง 95%

2.แบบกึ่งเฉียบพลัน (Cardiac

Form) ม้ามีไข้ พบเลือดคั่งบริเวณเยื่อเมือก บวม น้ำบริเวณขมับเหนือตา หน้า คอ ใหญ่ หน้าอก ม้าจะตายเพราะภาวะหัวใจล้มเหลว

3.แบบเฉียบพลัน (Mixed

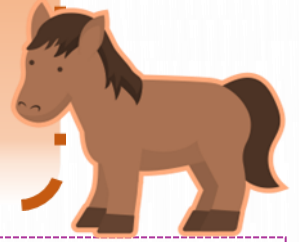
Form) ม้ามีอาการร่วมกันทั้ง Pulmonary Form และ Cardiac Form มักจะตายภายใน 3-6 วัน หลังแสดงอาการ อัตราการตายสูงกว่า 70%

4.แบบไม่รุนแรง (Horse

Sickness Fever) พบในลา ม้าลาย มีไข้ต่ำ ซึม เบื่ออาหาร อาการเลือดคั่งบริเวณเยื่อเมือก บวม น้ำบริเวณขมับเหนือตา และเชื่อบุตา จะหายจากอาการป่วยภายใน 5-8 วัน หลังแสดงอาการ

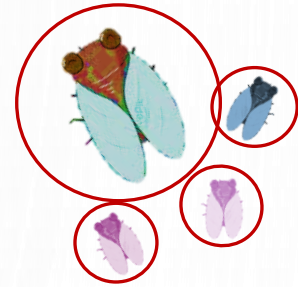
โรคกาฬโรคแอฟริกาในม้า (African horse sickness; AHS)

ภัทรนันท์ เขียวด ยอด นักวิทยาศาสตร์

🐾 การติดต่อ

1. จากการถูกแมลงกัด เช่น ตัวริ้น ยุง และ แมลงวันดูดเลือดใน genus Stomoxys และ Tabanus
2. สัตว์ที่กินเนื้อ สามารถติดโรคจากการกินเนื้อสัตว์ที่ติดเชื้อ

การควบคุมและป้องกันโรค

1. ควรตรวจสอบสุขภาพสัตว์เป็นประจำ หากพบสัตว์ป่วยต้องแยกออกจากฝูง เพื่อป้องกันการเกิดโรค
2. กำจัดแมลงดูดเลือดที่เป็นพาหะของโรค หรือป้องกันไม่ให้แมลงดูดเลือดสามารถดูดเลือดสัตว์ได้โดยการให้ม้าอยู่ในคอกที่ใช้มุ้ง หรือตาข่ายในการป้องกันแมลงดูดเลือด
3. กรณีที่มีการระบาดของโรค ต้องมีการควบคุมเคลื่อนย้ายสัตว์เข้า-ออกบริเวณที่เกิดโรค
4. กรณีที่นำสัตว์ใหม่เข้าฝูง ควรกักไว้อย่างน้อย 1 เดือน เพื่อตรวจร่างกายและสังเกตอาการป่วย
5. ทำความสะอาดคอก บริเวณที่เลี้ยงสัตว์ และอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ ด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรค

ที่มา : สำนักควบคุม ป้องกัน และบำบัดโรคสัตว์ กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
https://www.oie.int/fileadmin/Home/eng/Animal_Health_in_the_World/docs/pdf/Disease_cards/AFRICAN_HORSE_SICKNESS.pdf

โรคไข้มองอักเสบในแพะ

(Caprine arthritis encephalitis: **CAE**)

ศาสตราจารย์ ดร. รัตนาพันธ์ นักวิทยาศาสตร์การแพทย์

CAE?

โรคข้อและสมองอักเสบในแพะ Caprine arthritis encephalitis: CAE เป็นโรคที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะอย่างมาก เนื่องจากเป็นโรคที่เกิดจากเชื้อไวรัสซึ่งอาจไม่มียารักษาให้หายได้โดยตรง และที่สำคัญเชื้อจะแฝงตัวอยู่ในเซลล์เม็ดเลือดขาวชนิด monocytes และ macrophages ของสัตว์ที่ติดเชื้อมาตลอดชั่วชีวิต สาเหตุของโรคเกิดจากเชื้อ Caprine arthritis encephalitis virus (CAEV) ซึ่งอยู่ในกลุ่ม Lentivirus วงศ์ Retroviridae มีลักษณะสายพันธุกรรมเป็นแบบ RNA virus สายเดี่ยว มีเปลือกหุ้ม (envelope) และมีความคล้ายคลึงกับเชื้อ Maedi visna virus (MVV) ที่ก่อให้เกิดโรคในระบบทางเดินหายใจ Ovine progressive pneumonia (OPP) ในแกะ

การติดเชื้อไวรัสส่วนใหญ่ในลูกแพะเกิดจากการได้รับเชื้อไวรัสจากแม่โดยกินนม น้ำเหลือง (colostrum) และน้ำนมของแม่แพะที่เป็นโรค เมื่อเชื้อไวรัสเข้าสู่ระบบทางเดินอาหาร จะเข้าสู่ผนังลำไส้เล็ก และแทรกตัวเข้าสู่ monocytes และ macrophages ของโฮสต์ เซลล์เหล่านี้จะแพร่กระจายไปยังอวัยวะเป้าหมาย ได้แก่ เยื่อหุ้มข้อ เต้านม ปอด ต่อม้ำเหลือง และระบบประสาทส่วนกลาง แพะที่ติดเชื้อส่วนใหญ่ไม่แสดงอาการป่วย แต่จะเป็นพาหะนำโรค (carriers)

อาการที่สัตว์แสดงออกมี 2 ลักษณะอาการคือ ในแพะโตเต็มวัย (อายุมากกว่า 6 เดือนขึ้นไป) แสดงอาการข้ออักเสบ ข้อบวมซึ่งเป็น ลักษณะเฉพาะของโรคนี้ โรคจะดำเนินไปอย่างช้าๆและต่อเนื่อง อาจพบอาการปอดบวมเรื้อรัง ในแม่แพะอาจพบ อาการเต้านมอักเสบ น้ำนมลด สัตว์ป่วยมีน้ำหนักตัวลดลงอย่างต่อเนื่องและมักพบร่วมกับอาการแบบอื่นๆข้างต้น ส่วนในลูกแพะอายุ 2-6 เดือน จะพบอาการสมองอักเสบ เดินไม่สัมพันธ์กัน ขาอ่อนไม่มีแรง หรือเป็นอัมพาต หลังจากแสดงอาการป่วย อาการของโรคจะขึ้นกับความรุนแรงของเชื้อที่ได้รับ สภาพการเลี้ยงดู สุขภาพร่างกายของสัตว์ และการดูแลรักษาสัตว์ป่วยในระยะเริ่มต้น

โรคไข้มองอักเสบในแพะ

(Caprine arthritis encephalitis: CAE)

ศาสตรา รัตนพันธ์ นักวิทยาศาสตร์การแพทย์

การวินิจฉัยโรคข้อและสมองอักเสบในแพะจะทำการตรวจร่างกาย การซักประวัติ ร่วมกับการตรวจตัวอย่างทางห้องปฏิบัติการตามวิธีมาตรฐาน หรือ The World Organisation for Animal Health (OIE) (2008) ได้แนะนำ คือ

1) การจำแนกแยกเชื้อไวรัส

- แพะแยกเชื้อจากตัวสัตว์
- แพะแยกเชื้อจากซากสัตว์และตัวอย่างเนื้อเยื่อ
- การตรวจหาสารพันธุกรรมของเชื้อ

2) การตรวจทางภูมิคุ้มกันวิทยา

- AGID (Agar gel immunodiffusion)
- ELISA (Enzyme-linked immunosorbent assay) ได้แก่ indirect ELISA และ Competitive ELISA

การควบคุมและป้องกัน

โรค CAE สามารถผ่านจากแพะที่มีเชื้อโรคนี้อยู่ในตัวไปยังแพะที่สุขภาพดีโดยการสัมผัสตามธรรมชาติ เจ้าของฟาร์มสามารถปรับปรุงสุขภาพของลูกแพะ (และแพะทั้งฝูง) โดยการไม่เลี้ยงลูกแพะเกิดใหม่ด้วยนมแม่และน้ำนมธรรมชาติจากแม่แพะที่เป็นโรคนี้อีก เจ้าของฟาร์มสามารถให้ลูกแพะกินนมโคพาสเจอร์ไรซ์แทนนมธรรมชาติ และอาจใช้วิธีดังต่อไปนี้ คือเลี้ยงลูกแพะด้วยน้ำนมแพะพาสเจอร์ไรซ์และนมแม่ที่ผ่านความร้อน (Heat-treat Colostrum) ร่วมกับการทำการสำรวจตรวจเลือดสัตว์ทุกตัวในฝูง คัดทิ้งสัตว์ที่พบว่าผลการตรวจเลือดเป็นบวก และทำการตรวจเลือดซ้ำทุก 6 เดือน

ที่มา

- <https://108kaset.com/farm/2018/12/31/cae>
- <https://riss.rmuts.ac.th/upload/doc/202103>
- https://kukrdb.lib.ku.ac.th/proceedings/kucon/search_detail/result/12938

สรุปผลการปฏิบัติงาน

ผลการดำเนินงานวินิจฉัยและชันสูตรโรคสัตว์

ชัญญานุช วิชัยดิษฐ์ นายสัตวแพทย์ชำนาญการ

ตารางแสดงผลการดำเนินงานวินิจฉัยและชันสูตรโรคสัตว์รายตัวอย่าง
ระหว่างเดือน ตุลาคม 2565 - พฤษภาคม 2566

วินิจฉัยและชันสูตรโรคสัตว์		
เป้าหมาย	ผลงาน	%
6,176	4,128	66.84

ตารางแสดงผลการตรวจวินิจฉัยโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร (ASF)

ลำดับ	ชนิดตัวอย่าง	สะสม (3 ต.ค.2565-28 พ.ค.2566)			สะสม (1 มิ.ย.2564-28 พ.ค.2566)		
		ตัวอย่าง	ผลบวก	ยืนยัน	ตัวอย่าง	ผลบวก	ยืนยัน
1	ผลิตภัณฑ์	0	0	0	0	0	0
2	ซากสุกร	5	0	0	162	0	0
3	วัตถุดิบอาหารสัตว์	0	0	0	0	0	0
4	โรงฆ่า	0	0	0	544	0	0
	ฟาร์มสุกร						
5	อวัยวะ/เลือด	75	0	0	395	10	0
6	สัตว์ป่วย/ตาย	0	0	0	0	0	0
7	อื่นๆ (Surface swab, Oral swab)	652	0	0	2,499	5	0
	รวม	732	0	0	3,600	15	0

ACTIVITY

“ ตรวจเยี่ยมการดำเนินงานศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์ปัตตานี เพื่อสร้างสถานภาพปลอดโรค ”

วันที่ 28 มีนาคม 2566 นายสัตวแพทย์ประสพพร ทองนุ่น ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ภาคใต้ตอนล่าง จังหวัดสงขลา นายวิทยา ขจีรัมย์ ผู้อำนวยการส่วนสุขภาพสัตว์สำนักงานปศุสัตว์เขต 9 และนายสมพงศ์ เกิดเมืองเล็ก พนักงานขับรถยนต์ ร่วมปฏิบัติงานตรวจเยี่ยมมาตรการควบคุมโรคของศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์ปัตตานี เพื่อให้คำแนะนำแนวทางการสร้างสถานภาพปลอดโรคใน ศูนย์/สถานีของกรมปศุสัตว์ ที่เป็นหน่วยงานการผลิตสัตว์พันธุ์ดีและปลอดโรคให้กับเกษตรกรในพื้นที่ และเก็บตัวอย่างเพื่อส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการต่อไป

“ครอบคลุมปศุสัตว์ ทำด้วยใจ ทำให้ไว ทำได้จริง”

ACTIVITY

“ สืบสาน รักษา ประเพณีสงกรานต์ และวันขึ้นปีใหม่ไทย ”

วันที่ 12 เมษายน 2566 ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ภาคใต้ตอนล่าง จ.สงขลา ร่วมกันจัดกิจกรรม
สรงน้ำพระพุทธรูป รดน้ำขอพรผู้ใหญ่ เพื่อเป็นการสืบสาน รักษา ประเพณีสงกรานต์ และวันขึ้นปีใหม่ไทย
โดยมีข้าราชการ พนักงานราชการ และเจ้าหน้าที่ เข้าร่วมกิจกรรมอย่างพร้อมเพรียง
“ กรอบครบคู่สัตว์ ทำด้วยใจ ทำให้ไว ทำได้จริง ”

ACTIVITY

“ ประชุมชี้แจงและกำหนดตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ของงาน ในการประเมินผลการปฏิบัติราชการ ”

วันที่ 19 เมษายน 2566 นายประสพพร ทองนุ่น ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ภาคใต้ตอนล่าง พร้อมด้วย ผอ.ส่วน/ หัวหน้าฝ่าย ต่างๆ ของสำนักงานปศุสัตว์เขต 9 เข้าร่วมประชุมชี้แจงและกำหนดตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ของงาน ในการประเมินผลการปฏิบัติราชการ รอบการประเมิน 2/2566 ณ ห้องประชุมปศุสัตว์เขต 9 จ.สงขลา โดยมีนายสัตวแพทย์บรรจง จงรักษ์วัฒนา ปศุสัตว์เขต 9 เป็นประธาน

“ ครอบคลุมปศุสัตว์ ทำด้วยใจ ทำให้ไว ทำได้จริง “

ACTIVITY

“ ประชุมคณะทำงานความปลอดภัยและการรักษาความปลอดภัยทางชีวภาพ ครั้งที่ 2/2566 ”

วันที่ 20 เมษายน 2566 นายประสพพร ทองนุ่น ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ภาคใต้ ตอนล่าง จ.สงขลา เป็นประธาน การประชุมคณะทำงานความปลอดภัยและการรักษาความปลอดภัยทางชีวภาพ ครั้งที่ 2/2566 เพื่อเป็นการรายงานความก้าวหน้าและทบทวนคู่มือความปลอดภัยทางชีวภาพสำหรับผู้ปฏิบัติงาน รวมทั้งเตรียมการอบรม เรื่อง การจัดการตัวอย่าง และการจัดการขยะติดเชื้อในห้องปฏิบัติการ ทั้งนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการทดสอบ และให้ผู้ปฏิบัติงาน ลดความเสี่ยงและมีความปลอดภัยในการทำงานมากยิ่งขึ้น

“ ครอบคลุมคู่สูตร ทำด้วยใจ ทำให้ไว ทำได้จริง “

ACTIVITY

นายประสพพร ทองนุ่น
ผู้อำนวยการ
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ภาคใต้ตอนล่าง

ประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายกรมปศุสัตว์ (DLD CO-Ordinator : DLD-C) และประชุมประจำเดือน ครั้งที่ 4/2566

วันที่ 28 เมษายน 2566 นายศิริสินธุ์ เพียงแก้ว ปศุสัตว์จังหวัดปัตตานี เป็นประธานประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายกรมปศุสัตว์ (DLD CO-Ordinator DLD-C) และประชุมประจำเดือน ครั้งที่ 4/2566 โดยมี ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์นราธิวาส, ศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์ปัตตานี, ศูนย์ผสมเทียมและเทคโนโลยีชีวภาพสงขลา, ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ภาคใต้ตอนล่าง หัวหน้ากลุ่ม/ฝ่าย ปศุสัตว์อำเภอ 12 อำเภอ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดปัตตานี

ที่ปรึกษา

ประสพพร ทองนุ่น

บรรณาธิการ

อุไม บิลหมัด

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ชญญานุช วิชัยดิษฐ

กองบรรณาธิการ

พรทิพย์ ชุ่มชื่น, ทริกา จันทมณีโชติ, ธนสรณ์ นิลพรหม, นฤมล บุญราศรี,
อาภาพร อินทร์ฤทธิ์, มิ่งขวัญ นิยมจิตร, สุนทราภรณ์ ภักดีชน, ศาสตรา รัตนพันธ์,
ภัทรนันท์ เอียดยอด, รุ่งรัตน์ เกตุมงคล และ เสาวนีย์ ชอบหวาน

ผู้จัดทำ

นภาพิพย์ หนูมา

เผยแพร่ทาง

<http://vrds.dld.go.th/>

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ภาคใต้ตอนล่าง จังหวัดสงขลา